

HOTĂRÂREA CURȚII
din 19 mai 1993*

**Procedură penală
împotriva
lui Paul Corbeau**

[cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de Tribunal de premiere instance de Liège (Belgia)]

„Concurență — Monopol poștal” — Domeniu de aplicare”

Cauza C-320/91

În cauza C-320/91,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Tribunal correctionnel din Liège (Belgia), de obținere, în procedura penală în fața acestei instanțe împotriva

lui Paul Corbeau,

parte civilă: **Régie des postes (Regia poștei),**

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolelor 86 și 90 din Tratatul CEE,

CURTEA,

compusă din domnii O. Due, președinte, C. N. Kakouris, G. C. Rodríguez Iglesias, M. Zuleeg și J. L. Murray, președinți de cameră, G. F. Mancini, R. Joliet, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse, M. Díez de Velasco, P. J. G. Kapteyn și D. A. O. Edward, judecători,

avocat general: domnul G. Tesaurò
grefier: doamna L. Hewlett, administrator

după examinarea observațiilor scrise prezentate:

- pentru domnul Paul Corbeau, de către L. Misson, avocat în Baroul din Liège,
- pentru Régie des postes, de către Edouard Marissens, avocat în Baroul din Bruxelles,
- pentru Guvernul Regatului Spaniei, de către domnii Alberto Navarro Gonzalez, director general pentru coordonare juridică și instituțională comunitară, și Miguel Bravo-Ferrer Delgado, abogado del Estado în Serviciul juridic pentru contencios comunitar, în calitate de agenți,
- pentru Guvernul Regatului Unit, de către doamna S. Cochrane, de la Treasury Solicitor's Department, în calitate de agent,

* Limba de procedură: franceza.

— pentru guvernul irlandez, de către domnul Louis J. Dockery, Chief State Solicitor, în calitate de agent,

— pentru Comisia Comunităților Europene, de către domnii Giuliano Marengo, consilier juridic, Berend Jan Drijber și Francisco Enrique Gonzalez Diaz, membri ai serviciului juridic, în calitate de agenți,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale ale domnului Paul Corbeau, ale Régie des postes, ale Guvernului Regatului Unit, reprezentat de către doamna V. Rose, barrister, ale guvernului spaniol, ale guvernului elen, reprezentat de către domnii V. Kontolaimos și P. Athanassoulis, consilieri juridici, în calitate de agenți, ale guvernului italian, reprezentat de către domnul I. M. Braguglia, avvocato dello Stato, în calitate de agenți, ale guvernului irlandez, reprezentat de către domnii J. Cooke, SC, și B. Lenihan, Barrister-at-law, în calitate de agenți, precum și ale Comisiei prezentate în ședința din 2 decembrie 1992,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în ședința din 9 februarie 1993,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin Hotărârea din 13 noiembrie 1991, primită la Curte la 11 decembrie 1991, Tribunal correctionnel (Tribunalul corecțional) din Liège a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, patru întrebări preliminare privind interpretarea articolelor 86 și 90 din tratat, pentru a aprecia compatibilitatea cu aceste dispoziții a legislației belgiene privind monopolul poștal.

2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul unei proceduri penale în fața acestei instanțe împotriva domnului Paul Corbeau, comerciant din Liège, învinuit că a încălcat legislația belgiană privind monopolul poștal.

3 În Belgia, Legea din 26 decembrie 1956 privind serviciul poștal (*Moniteur belge*, 30-31 decembrie 1956, p. 8619) și Legea din 6 iulie 1971 de instituire a Régie des postes (*Moniteur belge*, 14 august 1971, p. 9510) acordă Régie des postes, persoană juridică de drept public, dreptul exclusiv de colectare, transportare și distribuire pe tot teritoriul Regatului a întregii corespondențe, de orice natură, și prevăd sancțiuni penale pentru orice încălcare a acestui drept exclusiv.

4 Din dosarul acțiunii principale transmis Curții, din observațiile scrise prezentate și din susținerile orale prezentate în ședință reiese că domnul Corbeau furnizează, în sectorul geografic al orașului Liège și în zonele limitrofe, un serviciu constând în colectarea corespondenței de la domiciliul expeditorului și distribuirea acestei corespondențe până a doua zi la prânz, cu condiția ca destinatarii să se afle în interiorul sectorului respectiv. În ceea ce privește corespondența adresată destinatarilor care au reședința în exteriorul acestui sector, domnul Corbeau efectuează colectarea corespondenței la domiciliul expeditorului și o trimite prin poștă.

5 Sesizat de către Régie des postes, Tribunal correctionnel din Liège a decis, având în vedere îndoielile cu privire la compatibilitatea legislației belgiene în cauză cu dreptul comunitar, să suspende judecata și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

a) În ce măsură un monopol poștal de tipul celui instituit prin Legea belgiană din 26 decembrie 1956 privind monopolul poștal este în conformitate, în stadiul actual al dreptului comunitar, cu normele Tratatului de la Roma (în special articolele 90, 85 și 86) și cu normele de legislație secundară în vigoare care se aplică în acest domeniu?

b) În ce măsură acest monopol trebuie eventual să fie ajustat pentru a fi în conformitate cu obligațiile comunitare impuse statelor membre în acest mod, în special articolul 90 alineatul (1), precum și cu normele de legislație secundară care se aplică în acest domeniu?

c) O întreprindere care beneficiază de un monopol legal și care se bucură de drepturi exclusive analoge celor menționate de Legea belgiană din 26 decembrie 1956 se conformează aceluiași normă de drept european al concurenței (în special articolele 7 și 85–90 inclusiv) în temeiul articolului 90 alineatul (2) din Tratatul CEE?

d) Această întreprindere beneficiază de o poziție dominantă pe o parte semnificativă a pieței comune, în sensul articolului 86 din Tratatul de la Roma, poziție dominantă care rezultă fie dintr-un monopol legal, fie din circumstanțele specifice speței?

6 Pentru o prezentare mai detaliată a cadrului normativ și a faptelor acțiunii principale, a derulării procedurii, precum și a observațiilor scrise prezentate Curții, se face trimitere la raportul de ședință. Aceste elemente din dosar nu sunt reluate în cele ce urmează decât în măsura în care acest lucru este necesar pentru raționamentul Curții.

7 Având în vedere situația de fapt din acțiunea principală, întrebările preliminare trebuie să fie înțelese în sensul că instanța națională dorește în fond să afle dacă articolul 90 din tratat trebuie interpretat în sensul că se opune ca o reglementare a unui stat membru, care conferă unei entități precum Régie des postes dreptul exclusiv de a colecta, transporta și distribui corespondența, să interzică, sub amenințarea unor sancțiuni penale, unui operator economic stabilit în acest stat să ofere anumite servicii specifice acestei piețe.

8 Pentru a răspunde la această întrebare, astfel cum a fost reformulată, trebuie precizat mai întâi că o entitate precum Régie des postes, căreia i s-a acordat exclusivitatea colectării, transportării și distribuirii corespondenței, trebuie să fie considerată întreprindere investită de către statul membru respectiv cu drepturi exclusive în sensul articolului 90 alineatul (1) din tratat.

9 În continuare, trebuie reamintit că jurisprudența constată a consacrat ideea că o întreprindere care beneficiază de un monopol legal pe o parte semnificativă a pieței comune poate fi considerat ca ocupând o poziție dominantă în sensul articolului 86 din tratat (a se vedea Hotărârea din 10 decembrie 1991, *Merci convenzionali porto di Genova SpA*, C-179/90, Rec., p. I-5889, punctul 14 și Hotărârea din 13 decembrie 1991, *RTT*, C-18/88, Rec., p. I-5941, punctul 17).

10 Cu toate acestea, articolul 86 nu vizează decât comportamentele anticoncurențiale care au fost adoptate de către întreprinderi din proprie inițiativă, nu și măsurile adoptate de stat (a se vedea Hotărârea *RTT*, citată anterior, punctul 26).

11 Curtea a avut ocazia să precizeze în această privință că, deși simplul act al unui stat membru de a crea o poziție dominantă prin acordarea de drepturi exclusive nu este în sine incompatibil cu articolul 86, nu este mai puțin adevărat că tratatul impune statelor membre să nu ia sau să nu mențină în vigoare măsuri care ar putea elimina efectul util al acestei dispoziții (a se vedea Hotărârea din 18 iunie 1991, ERT, C-260/89, Rec., p. I-2925, punctul 35).

12 Astfel, articolul 90 alineatul (1) prevede că, în ceea ce privește întreprinderile cărora le acordă drepturi speciale sau exclusive, statele membre nu adoptă și nu mențin nicio măsură contrară normelor tratatului în domeniul concurenței.

13 Această dispoziție trebuie să fie citită în coroborare cu alineatul (2) al aceluiași articol, care prevede că întreprinderile care au sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general se conformează normelor privind concurența, în măsura în care aplicarea acestor norme nu împiedică realizarea, în drept sau în fapt, a misiunii speciale care le-a fost încredințată.

14 Această din urmă dispoziție permite astfel statelor membre să confere întreprinderilor, cărora le încredințează sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general, drepturi exclusive care pot împiedica aplicarea normelor tratatului referitoare la concurență, în măsura în care restricțiile asupra concurenței, sau chiar eliminarea întregii concurențe, de către alți operatori economici, sunt necesare pentru a asigura realizarea misiunii speciale care le-a fost încredințată întreprinderilor titulare ale drepturilor exclusive.

15 În ceea ce privește serviciile contestate în acțiunea principală, nu se poate nega că Régie des postes a fost într-adevăr însărcinată cu gestionarea unui serviciu de interes economic general constând în obligația de a asigura colectarea, transportarea și distribuirea corespondenței în beneficiul tuturor utilizatorilor pe întreg teritoriul statului membru în cauză, la tarife uniforme și în condiții de calitate similare, indiferent de situațiile speciale și de gradul de rentabilitate economică a fiecărei operațiuni individuale.

16 În consecință, trebuie să se examineze în ce măsură restrângerea concurenței, sau chiar eliminarea întregii concurențe, de către alți operatori economici, este necesară pentru a permite titularului dreptului exclusiv să realizeze misiunea sa de interes general și în special să beneficieze de condiții acceptabile din punct de vedere economic.

17 În scopul acestei examinări, este necesar să se pornească de la premiza că obligația titularului acestei misiuni de a asigura serviciile sale în condiții de echilibru economic presupune posibilitatea unei compensații între sectoarele de activitate rentabile și sectoarele mai puțin rentabile și justifică, prin urmare, o limitare a concurenței de către antreprenori individuali la nivelul sectoarelor rentabile din punct de vedere economic.

18 Actul de a autoriza antreprenori individuali să concureze cu titularul drepturilor exclusive în sectoarele alese de aceștia care corespund drepturilor respective i-ar pune în postura de a se putea concentra asupra activităților rentabile din punct de vedere economic și de a oferi tarife mai avantajoase decât cele practicate de titularii drepturilor exclusive, dat fiind că, spre deosebire de aceștia din urmă, nu sunt obligați din punct de vedere economic să efectueze o compensație între pierderile înregistrate în sectoarele nerentabile și profitul realizat în sectoarele mai rentabile.

19 Cu toate acestea, excluderea concurenței nu se justifică în ceea ce privește serviciile specifice, dissociabile de serviciul de interes general, care răspund nevoilor speciale ale operatorilor economici și care necesită anumite prestații suplimentare pe care serviciul poștal

tradițional nu le oferă, ca de exemplu colectarea la domiciliu, o mai mare rapiditate sau fiabilitate a distribuirii ori posibilitatea de a schimba destinația în cursul expedierii, și în măsura în care aceste servicii, prin natura lor și condițiile în care sunt oferite, precum sectorul geografic în care intervin, nu compromit echilibrul economic al serviciului economic de interes general asumat de titularul dreptului exclusiv.

20 Este de competența instanței de trimitere să examineze dacă serviciile contestate în litigiul în privința căruia a fost sesizată întrunesc aceste criterii.

21 Prin urmare, este necesar să se răspundă la întrebările adresate de către Tribunal correctionnel din Liège că articolul 90 din Tratatul CEE se opune ca o reglementare a unui stat membru care conferă unei entități precum Régie des postes dreptul exclusiv de a colecta, transporta și distribui corespondența, să interzică, sub constrângerea unor sancțiuni penale, unui operator economic stabilit în acest stat să ofere anumite servicii specifice, dissociabile de serviciul de interes general, care răspund unor nevoi speciale ale operatorilor economici și care necesită anumite prestații suplimentare pe care serviciul poștal tradițional nu le oferă, în măsura în care aceste servicii nu compromit echilibrul economic al serviciului de interes economic general asumat de titularul dreptului exclusiv. Este de competența instanței de trimitere să examineze dacă serviciile contestate în litigiul în privința căruia a fost sesizată întrunesc aceste criterii.

Cu privire la cheltuielile de judecată

22 Cheltuielile efectuate de către guvernul spaniol, Guvernul Regatului Unit și guvernul irlandez, precum și de către Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Tribunal correctionnel din Liège, prin Hotărârea din 13 noiembrie 1991, declară:

Articolul 90 din tratat se opune ca o reglementare a unui stat membru care conferă unei entități precum Régie des postes dreptul exclusiv de a colecta, transporta și distribui corespondența, să interzică, sub constrângerea unor sancțiuni penale, unui operator economic stabilit în acest stat să ofere anumite servicii specifice, dissociabile de serviciul de interes general, care răspund nevoilor speciale ale operatorilor economici și care necesită anumite prestații suplimentare pe care serviciul poștal tradițional nu le oferă, în măsura în care aceste servicii nu compromit echilibrul economic al serviciului de interes economic general asumat de titularul dreptului exclusiv. Este de competența instanței de trimitere să examineze dacă serviciile contestate în litigiul în privința căruia a fost sesizată întrunesc aceste criterii.

Due	Kakouris	Rodríguez Iglesias	Zuleeg	Murray
	Mancini	Joliet	Schockweiler	Moitinho de Almeida
Grévisse	Díez de Velasco	Kapteyn	Edward	

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, 19 mai 1993.

Grefier
J.-G. Giraud

Președinte
O. Due